

Az attasé fia

Mint három aranyvessző, olyan volt a három Horváth lány. Alig egy-egy év választotta el őket, az apjuk sietett nagyon, kellett volna fiúgyermek az asztalosműhelyben, de hát jöttek a lányok. Egyik a másik után. Kinga, Rózsika, Böske.

Mit kezdjen velük? Nehéz a bárd, súlyos a fejsze, s a gyalu még a férfi karját is kimeríti estére, szeretett volna egy fiút, akit keze alá szoktat, akinek éppen akkora szenvedélye lenne a fa, mint neki. Milyen csodálatos, hogy csak úgy bekanyarodik egy teherautó az udvarára, lerakják a colos- és fosznideszkat a színben, s a megrendelők politúrozott asztalokat, szekrényeket, faragott csillárokat, ajtókat visznek ki a kapun. Műbútorasztalos volt, de mindent elvállalt.

Ehhez férfi kell, s neki nem adott az Isten fiúgyermeket. Alkudozott a feleségével, ne álljanak meg háromnál, még próbálkozzanak, de Vera azt mondta, nem akar világ röheje lenni, nekik úgysem lesz, csak leánykájuk, s abból három untig elég, ha több van, kiéneklük őket, csúfondáros a falu.

Annyi öröme azért mégis volt Horváth Rudinak, hogy szépek voltak a lányai. Nagyon szépek! Ahogy kinőttek az óvodából és az elemi iskolából, hírük keletkezett, jó hírük, azt mondták, nincs a vidéken még három olyan gyönyörűség, mint Horváth Kinga, Rózsika, Böske.

Szépen öltöztette őket az anyjuk, nagyon vigyázott arra, hogy ne legyen egyforma a ruhájuk, különbözzenek, mint kertben a virágok, nem járatom őket egyenruhában, mondta, szerencsére a három háromféle volt, Kinga sötét bőrű, feketeszemű, akár az apja, Rózsika anyja lánya, szeme zöld, szivárványos, s a legkisebbik, Böske vegyes. Szóbeszéd szerint korcsitura, de neki semmi köze nem volt ahhoz, ami korcs, kivirágozott, mint tavasszal a cseresznyefa, beárnyékolta a nővéreit, sűrke szemével úgy tudott nézni, hogy az apja elolvadt, mint napon a vaj, ha közben bejött a műhelyből, s fűrészporos ölébe ültette mind a hármat. Hízelegni Böske tudott istenigazából, ha borostás volt az apjuk, visszafelé simogatta meg, s mondta, nézzétek, hogy szikrázik apu.

HEGEDŰS IMRE JÁNOS (1941) Székelyhidegkúton született író, irodalomtörténész. Benedek Elek monográfiusa. 1984-ben Ausztriába emigrált. Munkatársa volt a *Bécsi Naplónak*, tudósítója a Szabad Európa Rádiónak. Jelenleg Budapesten él, szabadfoglalkozású prózaíró. Legutóbbi kötete: *Székelyország – Szerelmes földrajz* (második, bővített kiadás, 2017).

Akkor is kacagásra állott Böske szája, amikor nem kacagott, szép ívű tulipánszáj, telt ajak és mindig ragyogó szem jelezte, csintalan huncutságok feszítik belülről, látszott teste minden porcikáján, hogy hódításra és nem behódolásra született. Csínytevéseit mindenki elnézte, mert úgy változott az arca, mint az áprilisi égbolt, hirtelen esdeklő képeket tudott vágni, szép ajkait lebiggyesztette, és ha nagyon akarta, könnyel is megtelt a szeme, lágyult attól a kő is. De nem sokáig tartott nála az ilyen színésznői mutatvány, madártermészete volt, egy perc múlva már úgy megtöltötte csengő kacagással a házat, mint a sárgarigók füttyel a kertet, ráadásul szinte mindig énekelt, a megyeszékhelyen, nyolcadikos korában első díjat nyert a színpadon.

Ő ajánlotta a faluban a lányoknak, hogy menjenek ki a Nyikóra fürödni, a nagy árvíz kimosta az oldalpartot, kanyar keletkezett, amiben meggyűlt a víz, mel-
lig ér, úszni is lehet.

Jó messzire volt ez a kanyar a falutól, a fűzfák behajoltak a folyóba, eltarták a kíváncsi szemek elől, mezei út sem vezetett arra, éppen kamaszlányoknak való hely, a magas partfalban fészkelő gyurgyalagokon kívül senki nem láthatta őket.

Lehettek tízen, tizenketten, jobbára egyidősök, kacarászva, csivitelve vonultak ki a göbbenőhöz, így hívták a felduzzadt vizet.

Nyár elején alig volt a lányokon ruha, azt is ledobálták a parton, ingecskék, kombinék, szoknyácskák hullottak mint szíromlevelek a fűre, legvégén bugyik, piros, kék, fehér, zöld kis bugyik.

Belevetették magukat a tavacskába, s hatalmas pancsolásba kezdtek, csapkodtak a kezükkel, egymás arcába loccsantották a vizet, a sekélyes részen négykézláb másztak, a mélyben úszni próbáltak, akkora hullámokat kavartak föl, hogy azok átcsaptak a fejük fölött, vizes hajuk lelógott kétfelől. S akkor Böske éles hangján nagyot kiáltott:

– Álljatok meg! Ne mozduljon senki!

A lányok megálltak, kíváncsian néztek Böskére, ő mindig mókás dolgot talál ki. Amikor elsimultak a hullámok, megszólalt:

– Most mindenki nézzen a vízbe!

Tiszta volt a víz, kristálytiszta, rég nem esett az eső, legtöbbször combközépig ért, és a tükörben meglátták magukat.

Éppen pelyhedzett ott, ahol a lányok a legszebbek, a mohapamacs kiütközött, karcsú derekuk, kipattanó mellük, hamvas arcuk, fényes homlokuk szép vonalait tükrözte a folyó vize, nincs olyan tükörterem, amelyikben ezt a csodát meg lehetett volna látni.

Hatalmas kacagás szakította félbe a szemlét, egy kicsit megszégyellték magukat, egy kicsit büszkék voltak, egy kicsit megrendültek, és mint a villámfény, úgy nyilallott beléjük, hogy ők nemcsak gyerekek, hanem már nők, éppen ezért, hogy hamar elfelejtsék, még nagyobb hancúrozásba kezdtek, hányták, dobálták magukat, kiléptek a partra, onnan ugráltak a vízbe, amikor bukfenceztek, kerek fenekük – fehér labdarózsák – felvillant az égre, a gyurgyalagok kuruttyolása

volt a kísérőzene, kiröppentek a löszfalba vajt lyukakból, napsugár csapódott tarkabarkaságuk kékeszöld, aranysárga, gesztenyebarna színeire, s a visszavert fényfoltok behulltak a lányok közé a vízbe.

Keskeny volt a folyó völgye, a hirtelen emelkedő domb tetejét erdő borította, nem látta senki, hogy a fényes magasságból nimfák szálltak alá, és a szőke bükkfák törzsének támaszkodva kandin, irigykedve nézték a földi játékot, hallgatták a lánycsivitelést:

- Tudjátok, hogy Farkas Idának már szeretője van? - Neki lehet, ő már tizenhat éves. - Engem már megcsókolt egy fiú! - Ki volt az? - Nem mondom meg! - Nekem még a kezem sem fogta meg soha egy se. - Te még kicsi vagy! - Jövő héten elkérekedem édesanyámtól a diszkóba. - Apád úgysem enged el. - A nénémnek már hosszú ruhát vettek. - Én is szeretnék egyet, de lehurrogtak. - Igazuk van, meg sem tudod törülni az orrodát. - Mintha te meg tudnád! - Soha nem fogok férjhez menni! - De én igen. Azt is tudom, kihez. - Én még a porcelánbabámmal alszom éjszaka. - Hozzám feljön az ágyamba a piros szemű nyulam. - Az soha sem lesz szobatiszta. - Az én cicám, a Puci szobatiszta. - Jaj, megtelt a szemem vízzel. - Már tudok szabni, varrni édesanyámmal. - Hát tortát tudsz-e csinálni? - Igen, hát, persze, hogy tudok! - Keresztanyám megtanított az angol valcerre. - Miért nem a twistre? Most az a divat.

Nem hoztak törülközőt, ezért a nagy pancsolás után szivárványkörbe álltak a parton, úgy száradtak meg, a csivitelést folytatták, miközben magukra húzták kicsi ruhadarabjaikat, és csapatba verődve elindultak a falu felé.

Fejük felett úsztak a Költő híres rózsafelhői, boldog órák szép emlékeit cipeltek vattahátukon.

Aztán őszre fordult az idő, s akkor nem nimfák támaszkodtak kapufélfának, hanem ráncolt homlokú, mirigyos szipirtyók leskelődtek ki a magukra hagyott kemencékből, Gond, Pálya, Szakma, Vizsga, kemény dúrba hangolták át a lányok moll csivitelését, de még ebben a hangnemben is vibrált a vidámság, fiatalok voltak.

A Horváth lányok az életcélokban is különböztek. Kinga és Rózsika szívesen hajolt a könyv fölé, nyugodt természetüknek nem volt idegen a szilencium, felvételiztek a közeli város híres líceumába, és az év nagy részét internátusban töltötték. Először Kinga, rá egy évre Rózsika.

A Horváth család egyensúlya megbomlott. Amikor csak két lány maradt a házban, civakodtak, nevetséges apróságokon kaptak hajba, szidta őket az anyjuk, mint a bokrot, de Horváth Rudolf türelmet tanult a bölcs és jó illatú fától:

- Hagyjad, anyjuk - mondta -, tudod jól, hogy csak a háromlábú szék nem billeg, jön haza vakációra Kinga, akkor majd angyali béke száll reánk.

Eltelt egy év, Rózsika is internátuslakó lett, s Böske, mint a hegymászó, aki felért a csúcusra, diadalmasan tekintett szét birodalmában.

Hódításra kódolta őt a természet, birtokba vette a házat, az udvart, a kertet, kinyitotta az első és a hátsó csűrkaput, s a bárányával, amelyet egész évben itthon tartottak, végigrohant az udvaron, keresztül a csűrön, a gyümölcsös-

kerten, ott szanaszét repültek a madarak, lehangosabban a szajkó átkozódott, s a bolond bárány, a Babonc még a farát is fel-felhányta, úgy rohant hol előtte, hol mögötte, estek is egy nagyot, mert Böske belegabalyodott lábaival az állatba. Máskor maga köré gyűjtötte a kedvenc állatait, Nyivákot, a háromszínű macskát, Havast, a piros szemű, fehér nyulat, Bütyköt, a pulikutyát, Baboncot, a bárányt, megsapkázta Bütyköt és Nyivákot, a két vérengzőt, rájuk ripakodott, ne merjék bántani Havast, s aztán mesét mondott nekik, vagy pedig iskolásdit játszott, ő volt a tanítónéni.

Fejcsóválva nézték Böskét a szomszédok a kerítésnyíláson keresztül, emiatt kicsit pironkodtak a szülők, de nem aggódtak, tudták, nem bolond az ő lányuk, csak szeleburdi, majd benő a feje lágya.

Az apját is gyakran látogatta, lábatlankodott, kipróbálta a szerszámokat, a bárdal belefaragott a félig kész áruba, emiatt Rudi, fájó szível, de kitessékelte a műhelyből.

- Menj anyádhoz! Neki is van műhelye, nem neked való a fűrész, a balta, a gyalu.

Édesanyja a vidék leghíresebb hímző, varró asszonya volt, ő készítette a népviselet legszebb rokolyáit, blúzait, fodros, csipkés ingeit, Böske hamar fölfedezte, itt tud ő igazán primadonna lenni, persze először bohóckodott, előkotorta valamelyik fiókból a nemrég meghalt nagymama fekete keretes okulárját, gyűszűt húzott a mutatóujjára, belebújt a vászonba mint a rövidlátók, de az anyja eléje tett egy virágmintákkal megrajzolt terítőt, levette a lánya szeméről a szemüveget, újjáról a gyűszűt, s azt mondta:

- Édes lányom! Először is a gyűszűt senki nem teszi a mutató ujjára, elmondom neked, hogy kell varrni. A bal kezed négy ujját beteszéd az anyag alá, hüvelykujjaddal leszorítod, a jobb kezed mutató- és hüvelykujjával fogod a tüt, és a középujra húzott gyűszűvel áttaszítod a tüt az anyagon. Ezek után már csak a gyorsaság és a pontosság számít. Olyan legyen ez a terítő két nap múlva, mint a virágoskerted, amit úgy szeretsz. Hidd el, a legnagyobb boldogság, ha újrateremtéd azt, amit a jó Isten már megalkotott.

Ekkor lépett elő a másik Böske, a kandi, a felfedezésre, újdonságra éhes nő, belevetette magát ebbe a szép munkába. A tű úgy járt a kezében, mint a villám, az anyja a kert tavaszi virágait rajzolta meg s vitte vászonra indigópapírral: nárcisz, nefelejcs, liliom, hortenzia, jácint, árvácska, gyöngyvirág, holdviola, ciklámen, tulipán pompás alakzatokban, hol csoportosítva, hol sorban, azokat kellett körbevarrni és kitölteni színes fonalakkal, cérnákkal.

A Horváth család híres volt a virágoskertjéről, ha már csak lányokat tudtam szülni, gondolta Vera, akkor legyen a mi házunk eleje a legszebb, Böske kiszaladt, megnézte, pontosan olyan-e az anyja által megtervezett terítő, mint a kertjük, pont olyan édesanyám, kiáltotta, rohangált oda-vissza, benn a cérnák színét figyelte meg, kinn a virágok szirmait, leveleit, szárait, ő csodálkozott legjobban, amikor néhány nap múlva a házuk előtti kis parcella ráköltözött a terítőre.

Életében nem volt ekkora sikere!

A csintalanság itt is kibújt belőle, két-három virágnak kék szarát, s a terítő négy sarkába piros, narancs, kék, lila négylevelű lóherét varrt. Elnézte neki az anyja, nem bontatta vissza, én sem voltam más kamaszlány koromban, gondolta, s boldogan simogatta meg a tekintetével a lánya fejét.

A terítő után, mert az csak vizsgadarab volt, jöttek a párnahéjak csillagos, barackmagos, kígyófejes mintái, s mikor már minden próbát kiállt, akkor szabadtotta rá az anyja a legkényesebb munkára, a női ingek, ingvállak, inggallérok, lajbik, gomblyukak varrására, igaz, azokat is csak akkor szerette Böske, ha virágmintások voltak, rózsabimbó, szegfű, rezeda, majoránna, azokkal tudták belopni a három magyar színt, a piros-fehér-zöldet, a tiltott magyar trikolor eldugva, elrejtve, ott volt minden ruhadarabon.

Így lett primadonna itt, a varróműhelyben, emiatt nem felvételizett az általános iskola elvégzése után, s a szülők még örültek is, mert nem maradtak hirtelen magukra, Böske betöltötte a házat, életkedve úgy áradt, mint tavasszal a Nyikó.

Udvarlók is kezdtek járogatni a házhoz, vakációban, amikor a nővérei itthon voltak, diákfiúk, lett is ebből féltékenység, irigység, tanév közben markos legények, eljövendő mesterek, sokszor éjfél tájban mentek haza, s amikor Böske kikísérte őket a tornácba, az apja majdnem agylobbanást kapott, alig tudta lecsendesíteni Vera, ki akart rohanni, mert dulakodás hangjait hallotta, utána gyanús csöndet, bizonyára csókolóznak, hogy meri – sziszegte – egy mocskos idegen rátenni a kezét az ő lányára!?

Rövid ideig tartott Böske királynői udvartartása, eljutott hozzuk is a hír, hogy mikrobusz járja a vidéket, cselédlányokat toboroznak a bukaresti kormánytagoknak, a Varsó utcában van a központ, szerződést kötnek, nagy fizetést adnak, a nyugdíjba is beleszámítanak az évek.

Még a legjobb házakból is elengedték a lányokat szolgálni, szokják meg az idegenséget, tanuljanak jó modort, tisztaságot, rendet, s főleg tanulják meg az állam nyelvét, anélkül még a lábát sem teheti ki manapság a kapun senki, ha élni akar. A férfiak a katonaságnál, a lányok a cselédkonyhán tanultak meg románul.

A szervezők házhoz jöttek, elbeszélgettek a szülőkkel, megkérdezték a helyi párttitkárt, nagyon fontosnak tartották, hogy jó családból származzon a lány, aki egy földél alatt fog lakni a legnagyobb elvtársakkal. Ha betöltötte a 17. életévét, és jó volt a káderlapja, ülhetett be a mikrobuszba, ingyen szállították, nem kellett vonatra ülni.

Rudi nem akart beleegyezni, hogy elmenjen Böske. Éjszaka nem aludt, munkája leromlott, csak téblábolt a műhelyben, de a két asszony legyőzte, Vera okos megfontolásból döntött, Böskét a kíváncsiság és a kalandvágy hajtotta.

A lánya születésnapjára sem vett részt az apa, pedig még Böske nővérei is hazajöttek az internátusból, kocsmába ment, ahol életében kétszer-háromszor ha megfordult, s éjszaka hullarészegen tántorgott haza. Itt a világvége, mondták a faluban, ha már Horváth Rudi is iszik.

Két hétre rá, hogy betöltötte a 17. életévét, Böske beült a kicsi autóbuszba, s elvitték Bukarestbe, a Varsó utcába. Elöl, a sofőr mellett egy hegyes orrú, okulárés, szürke hajú nő ült, ő tudott jól magyarul, valószínű, az is volt, csak ide adta el magát lányfogdosónak, hátul, mellette egy olyan fekete férfi, mint amilyenek náluk a faluvégi cigányok, még az ajaka is kék volt. Sokat nem beszéltek, íratlan szabály volt az, hogy magyarul nem szabad megszólalni, ha egyetlen egy román jelen van, nekik mindent kell érteni.

A Varsó utca négyemeletes házában működött a toborzóintézmény, egy szőrös mancsú férfi nézte végig a névsort, húzta-húzta vaskos ujját a papíron, megállt egy névnél, s mondta a kísérőknek, természetesen románul:

- Sorin Dumitrescu államtitkár elvtársnál van üresedés, a korábbi lány férjhez ment egy milicistához. A felesége, Corina Dumitrescu egyetemi adjunktus, vigyétek oda ezt a... Hogy is hívják?

- Böske Horváth - mondta a lányfogdosó magyar nő.

- Da, da, Boszké Horváth.

Böske először hallotta így ejteni a nevét, a románoknak nincs „ö” hangjuk, és „e” sincs, csak „é”. Azt mondta az anyja otthon, mindent meg kell szokni, s el kell viselni egy nőnek, édes lányom.

Elállt a lélegzete, amikor kísérőjével beléptek a Dumitrescu-lakásba. Konyakszínű bőrfotelek, az asztal lapja színes márvány, csillogó kerámia kandallók, földig érő, keleti mintázatú függönyök, a hálóban széles franciaágy, minden szobában perzsaszőnyeg, a konyha és a fürdőszoba falán kék csempe, beépített szekrények, nikkel mosogatókagyló, a hűtőszekrényben halomszámra az élelem.

Horváthék jómódúaknak számítottak faluban, a két műhely sokat hozott a konyhára, de erről a luxusról Böske még csak nem is álmodott. Hát így élnek az elvtársak? Milyen jó ilyen nagy elvtársnak lenni! Hátuk mögött úgy hívják őket, nagykutyták.

A nagysága átvette a lányt, s végigjárták az egész lakást. Őt szoba volt, Böske csak kettőről, a nappaliról és a hálóról sejtette, hogy azok milyen célt szolgálnak, akkor futott át rajta izgalom, amikor a konyhaszekrény mellett - ő azt az elején észre sem vette - az asszonya kinyitott egy kis ajtót, s beléptek a keskeny ablakú szobácskába.

- Camera ta - mondta, s Böske egyből értette, hogy ez az ő szobája, nem is lehet más, hisz a kis batyuját is idehozták, itt fog ő lakni, de meg volt elégedve, nem is érezné jól magát a nagyablakos nappaliban, kirázná a hideg a franciaágyban, akkora, mint egy futballpálya, itt nála olyan otthonos az alacsony szelvény, pont jó a ruhásszekrény, amúgy sincs sok motyója, az ablak előtt kis asztal, szék, tűzfalra lehet kilátni, ez azt jelenti, csendes hely. Előkerült az ágynemű a ruhásszekrény aljából, fehér, mint a hó. Kell más egyéb egy cselédlánynak?

Következett a kiképzése. Corina Dumitrescu okos asszony volt, nem mondatokban beszélt, kivett a konyhakredenc fiókjából egy villát, azt mondta, „furculiță”, utána egy kanalat, azt mondta „lingură”, kivett egy kést, azt mond-

ta, „cuțit”, rámutatott az asztalra, mondta „masă”, rámutatott a szekrényre, mondta, „dulap” és így tovább.

Böske kuncogott magában, rég túl van ő ezen, tanulták román órán az iskolában, de sejtette, jobb, ha sikere van ennek a nagyokosnak, ez a mestersége, a tanítás, boldog lesz, ha egy hülyéből, egy barbár nyersanyagból szobrot farag.

Még aznap megtanította a mosó- és a mosogatógép kezelésére, na, az már bonyolultabb volt, de az asszonya megszámozta a gombokat, s azt is, milyen sorrendben kell nyomkodni. Böske, mint életében minden újdonságot, nagy izgalommal élte át a cselédtanórát. Hol állnak ők ehhez képest? Otthon az édesapja gyaluforgáccsal, deszkavégekkel fűti a kazánt, ha fürödni akarnak, s kézzel mossák el az edényt a vándlingban, a ruhát a teknőben. Mielőtt eljött volna, akkor ígérte meg az apja a mosógépet az anyjának, biztos, zúg az már, mert eddig sorra került a várólistán.

Estefelé hazajött az úr, nagytestű, pocakos ember, kezét fogott vele, megcsipkedte az arcát, de meg sem próbált beszélni vele. A cseléd az asszony dolga, elintézik ők, amit el kell intézni. A nevét kérdezte, mondta a felesége, hogy Boszké Horváth, az úr megismételte, így aztán véglegesen ráragadt a Boszké.

Éjszaka alig aludt, boldog volt, nagyon boldog, álmában sem gondolta volna, hogy ilyen jó helyre kerül, finomak, kedvesek hozzá, gyerekük nincs, ő játszva elvégzi a takarítást, a mosást, mosogatást, valószínű, rábízzák a bevásárlást és a főzést is.

Az úr egy kis rádiót adott neki, bevitte magával a szobájába, és hallgatta az adást, szinte mindent értett. Dallamos, könnyű nyelv a román.

Corina asszony másnap sem ment munkába, elővették a porszívógépet, s annak a használatára is megtanította. Erről ugyancsak az otthoni otthon jutott az eszébe, gyakran veszekedtek, mert ő nem szeretett sepregetni, utálta a pókhálókat, az anyja úgy szüntette meg a belháborút, hogy kivette a lányai kezéből a seprűt, három perc múlva ragyogott keze nyomán a lakás, a szemetet ráhajtotta a lapátra, s kiröpítette a ganyédombra.

De itt finoman zümmögött a gép, a román asszony taszította, húzta a fejet, látszott, szépen tisztul a perzsaszőnyeg, pedig nem is volt koszos, aztán a porzsákat vette ki, mutatta, hogy kell azt lecserélni, ha már tele van.

Finom, hófehér zsebkendővel kezdte törölgetni a bútorokat, mondta „praf”, ami nem jelenthet mást, csak azt, hogy por, s mutatta az orrát, hogy „alergie”. Ezt sem lehetett félreérteni, allergiás az asszonya, jó lesz vigyázni, egy porszem sem maradhat a lakásban.

Főztek is együtt aznap, a románok híres étele, a csorba készült el, Böske tudott róla, disznóvágáskor náluk, otthon is csinálták húsgombóccal. Nagy ivászatok után korhelylevest kaptak a férfiak, ebbe káposztalevet tölthettek az asszonyok, de itt a csorbába valamilyen más, barna színű lé került, azt mondta Dumitrescu asszony, hogy „bors”, ami magyarul egészen mást jelent, akárcsak a csorba. Később tudta meg a katolikus templom mellett összegyűlt lányoktól,

hogy a románok vizet öntenek búzakorpára, az megsavanyodik, s annak a levéllel ízesítik a csorbát, ez a bors, attól csorba a csorba.

Így telt el az első hét, s azt már otthon tudta a Bukarestben szolgáló s néha hazalátogató lányoktól, hogy a vasárnap kimenőnap, még az egyházi szertartást is ahhoz igazította a katolikus templom plébánosa, délután egykor szolgáltatott misét, hogy a cselédlányok – az ebéd felszolgálása után – érzék el.

Jöttek is seregestől, az a szóbeszéd járta, Bukarestet a székely-magyar lányok szedik ki a koszból. Főleg belőlük állt a gyülekezet, mert a férfiak nagy része vasárnap is dolgozott az építkezéseken, mise után a közeli parkban találkoztak, az ottani tereferében már ismeretlen volt a lágy, puha, moll, kemény dűrban futottak a dallamok.

Olyan volt ez a leánysereg, mint egy nagy család. Akik már évek óta szolgáltak, ismerték egymást, az újak bemutatkoztak, de ki is kérdezték őket, nem volt senkinek titka, mindent elmondtak, mint az angolok abban a híres parkban – valamelyik nagyokos tudott erről –, ahol egyedül a királynőt nem szabad szidni:

– Hallottátok, hogy Kósa Jolán hazament? – Igen, mert kérője akadt otthon, jó neki. – Hosszú Katit kirúgták, mert állapotos lett, azt sugdossák, a gazdájától. – Te melyik faluból jöttél, Böske? – Az én asszonyom maga az eleven ördög, még az ételt is sajnálja tőlem. – Velem jól bánnak, csak a tovaris úr meresztgeti rám a szemét, mint egy bivalybika. – Velem kikezdett a mocskok. – Nem láttátok Beke Sárít? – Fennhordja az orrát, soha nem jön közénk, pedig ő is csak bukaresti cselédlány. – Az enyém, a domnu két pár bugyiharisnyát vett nekem, felszólítás ez a tangóra. – Én csak tóvarisnak szólítom a gazdámat, abból nem lehet baj. – Az én asszonyom megkóstolta a pityókás rozskenyerem, azóta minden másodnap kell süssek a leerben. – Szőcs Bori már a harmadik, aki megszökött a szülészetéről, ott hagyta a bitangját, most ez a divat. – Én, amióta bejött az abortusztvény, vigyázok magamra, de azelőtt nagyban vittem. – Lerúgom én még az Atyaistent is magamról! – Neked könnyű, mert halvérű vagy, de akit ront a nyavalya, az mit csináljon? – Halvérű az anyád valaga, bennem is székely vér van. – Az lehet, de én gyergyói vagyok, nem aszalt szilvás. – Otthon, a szomszéd faluban elvérzett egy asszony, mert hozzápiszkáltak, három apró gyermek maradt árván. – Én jegyben járok egy oltyánnal, azt sem bánom, ha az apám kitagad. – Márpedig nekem román nem kell! – Legjobb a milicista férj, amellelt lehet páváskodni. – Mi megteltünk poloskával, az asszonyom seprűnyéllel vert fejbe, azt mondta, én hurcoltam be valahonnan, rosszabbak vagyunk mi, magyarok, mint a cigányok. – Nálunk minden héten legalább kétszer vendégek vannak, éjszaka fenn kell maradni, másnap szédelgek a fáradtságtól. – A szomszédunkban egy kétméteres golán lakik, egyszer megragadott a folyosón, be akart rángatni a lakásába, de én úgy beleharaptam a keze fejébe, hogy fröcskölt a vér, ordított, mint egy sakál, elengedett, ne félj! – Tőlem követeli az asszony, szólítsam doamnának, pedig ő is tóvaris, nagykutya a csentrúban. – Én három gyermekre vigyázok, etetem, itatom, öltöztetem őket, rosszak, mint a bűn, rugodják a lábam szárát, de nekem még védekezni sem szabad. – Képzeljétek, úgy

megtanultam románul, bárhová küldenek, nem tudják, hogy magyar vagyok. – Én, sajnos, még tele szájjal beszélek, mondják is, hogy bozgor vagy azt, hogy bányin. – Egy dologra vigyázzatok, lányok, ne maradjatok terhesek, Kelemen Piroska magzatelhajtás miatt került börtönbe. – Hát, akinek esze van, annak mindig ott a táskájában a koton, s felhúzza a бүdös kanra, mielőtt az rámászna. – Orvoshoz ne forduljatok, azok kötelesek jelenteni a terhességet. – Jövő évre már lesz annyi pénzem, főbérletbe költözhettek, s hátat fordíthatok a Varsó utcának, van munkahely bőven a gyárakban. – Én, ha csak lehet, hazamegyek, otthon a legjobb.

Így csiviteltek a lányok a katolikus templom melletti parkban, körülöttük, a magas épületek tetején nem nimfák dőltek neki szőke бүкkfáknak, hanem oszlop alakú kísértetek a kormos kéményeknek, úgy álltak ott, mint az orvadászok, gázmaszkfejben végződtek, a gázmaszkokból gumicsövek lógtak le, amikből tompa trombitahang omlott le a lányokra.

Estefelé széledtek szét, ki-ki hazafelé tartott, fejük felett lomha, ólomszínű gondfelhők úsztak.

Böske olyan jól haladt a nyelvtanulásban, nem győztek rajta eleget csodálkozni. Felidéződött benne mindaz, amit az iskolában tanult, egész nap hallgatta a rádiót, egy idő után már a telefont is rá lehetett bízni, ha egyedül volt otthon. Doamna Dumitrescu leírt minden mondatot egy füzetbe, az ott állt a telefon mellett:

– Hallo! Aici locuința Dumitrescu. – Halló, itt a Dumitrescu lakás. – Elisabet Horváth la telefon. – Horváth Erzsébet a telefontól. – Vă rog, să -mi spuneți, dumeavoastră cine sînteti? – Kérem, tessék mondani, ön kicsoda? – Tovarășa Dumitrescu și domnul Dumitrescu nu sînt acasă. – Dumitrescu elvtársnő és Dumitrescu elvtárs nincsenek itthon.

Telefonban szigorúan csak az elvtárs szót használhatta, soha nem lehet tudni, milyen magas rangú pártfunkcionárius a hívó.

Az első bevásárlástól esett ámulatba. Az élelmiszerüzlet el volt dugva, egy nagy irodaház hátsó bejáratán lehetett bejutni, a kapus kérte a speciális igazolványt. Földi halandó be nem tehetette oda a lábát.

A plafonig ért a hús, a felvágott, a zöldség, a déli gyümölcs!

Gyakran jöttek vendégek. Az asszonya mindig megmondta, mikor van „domnu-doamna” nap, vagy „tovariș-tovarășa” nap, a megszólítást nem volt szabad elvéteni.

Ha magas beosztású munkatársak jöttek, azok „tóvárisok” voltak, de aztán gyakori vendég lett egy francia, azt úgy kellett szólítani, hogy „domnu atase”, igazi francia, a követségen dolgozott, s elég jól beszélt románul.

Fiatal volt, nagyon szép ember, haja fekete, szeme zöldesbarna, orríve éles, bordó zakót hordott, zöld nyakkendőt, fekete nadrágot, minden alkalommal más színű inget, mintásat, babirkásat, mustáralapon levélkék, boglárkák, virágok, ez sokkolta leginkább Böskét, az otthoni varróműhely virágmintái jutottak eszébe, arról fogalma sem volt mostanig, hogy színes-mintás férfing is van a világon.

Ha jött, megtelt a lakás valamilyen finom illattal, talán férfiparfüm volt az, a modora hasonlatos az illatához, kedves, kellemes, beszéde dallamos.

Böske ilyenkor mindig érzett a mellkasában egy enyhe remegést, szerencsére lefoglalta a munka, ezüstálcára rakta az ételt, bevitte a nappaliba, de amikor az attasé elé rakta le a tányért, csészét, poharat, ő észrevétlen moccanással hátrahajtotta a fejét, s megérintette a mellét. Először azt hitte, véletlen, de amikor kétszer-háromszor is megtörtént, akkor tudta, titkos jeladás ez.

Társalgás közben váltogatták a két nyelvet, Corina asszony a romanisztika katedrán tanított, a domnu Párizsban volt ösztöndíjas valameddig, könnyű volt nekik, ha Böske tett-vett az asztalon, inkább franciául beszéltek, nagyon kellemes volt ez a duruzsolás, a sok „zsö”, a sok „möszio”, és az különösen jólesett neki, hogy az attasé nagyon szépen tudta ejteni az ő nevét, zengő, zümmögő ö-vel: Böske, később Öske, mert egyszerűen elhagyta a B-t, még egy nagyon kicsi szünetet is tartott az „ö” után: Ö-ske, ettől olyan gyerekes-játékos lett az egész, bele is kacagott csengő hangon, amittől forróság öntötte el a testét, alig tudta felszolgálni a desszertet.

Az anyja mondta neki otthon, járjon, ha csak lehet, nadrágban, mert nagyon szépek a combjai, megbolondítja a férfiakat, aminek jó vége nem lesz, a melleit szorítsa le, s viseljen magas gallérú blúzokat.

De itt úgy kellett öltözni, ahogy az asszonya parancsolta, ő, mármint Dumitrescu elvtársnő, még a cselédjével sem akart lemaradni a franciáktól, Bökét taszította maga előtt trójai falónak, valahonnan ruhákat szerzett neki, rövid, fekete szoknyát, combközépig érőt, fekete blúzt, fekete lakkcipőt, fehér kötényt, olyan volt ebben a fehér-feketében, mint egy kecses pingvin.

Teltek a hónapok, Böske már majdnem úgy csicsergett románul, mint magyarul, a csorbát egyedül is megfőzte, mosott, takarított, mosogatott, a gépekkel játék volt neki.

Két dolog kötötte le, s zavarta meg a figyelmét: az attasé, aki mind gyakrabban volt vendég, és a vasárnapi csivitelések a cselédparkban.

Első barátnője, Béres Viki, nagycsontú, szőke lány, ugyanarról a vidékről jött, ahonnan ő, a hegyesorrú szervezte be, szuterénben lakott, csak az ablakok felső felén át lehetett látni a járdán elhaladó emberek lábát, néha a miséről is hiányoztak, amúgy is unitáriusok voltak mindketten, beszélgettek a föld alatti, sötét szobában, sorsukat vitatták, mi lesz velük, meddig maradnak itt a fővárosban, mikor mennek vissza a szülőföldre. Viki mondta:

- Több mint a fele ittmarad. Férjhez mennek a lányok, mert ez a nők sorsa, s olyan Bărăgan-színű gyermekeket szülnék, mint amilyenek otthon a faluvégi cigánypurdék. Vadásznak ránk a román férfiak, mert tudják, tiszták vagyunk, szorgalmasak és családszeretők. A baj csak az, hogy a házasság előtt majd minden lány megesisik, de a mostani férjek már elnézik, ha a nászéjszakán nem szűz. Csak ne maradjon terhes!

Böske az attaséra gondolt, és összeszorult a gyomra. Újabban kisebb ajándékokat hozott neki, miután Dumitrescu asszonynak átnyújtotta a virágcsokrot,

bement a konyhába, letette az asztalra a francia csokoládét vagy a doboz bonbont, s megsimogatta az arcát, olyan lett ezektől a simogatásoktól, mint a rák.

Nem mert szólni Vikinek ezekről az ajándékokról s a titkos érintésekről. Félt. Nem az attasétól félt, hanem önmagától. Már betöltötte a 18. évét, s nem volt biztos abban, hogy ellent tud állni a kísértésnek. Azt mondták a lányok a parkban, az elsőnek meg kell történnie, csak akkor nő egy nő, ha már elvették a szüzességét.

Jött a nyár, Bukarestben ilyenkor elviselhetetlen a hőség. Szólt az asszonya, el fognak utazni két hétre a tengerparti Neptunra, addig vigyázzon a házra, végezze el a nagytakarítást, s válaszoljon minden telefonhívásra. Most már nagyon jól tud románul, mindent jegyezzen le a füzetbe, s ha valami égetően fontos, akkor hívja fel őket, itt van a szálloda száma, az ottani központtól kérje a 112-es szobát, abban lesznek ők.

- Ai grijă de tine! - Vigyázz magadra! - mondta az asszonya búcsúzaskor.
- Esti prea frumoasă - Túl szép vagy.

- Să fii cuminte! - Legyél rendes! - mondta az úr, és röhögött.

Ennek a röhögésnek az értelmét később próbálta megfejteni. Vajon nem játszott össze a két férfi?

Böske belevetette magát a munkába, föltekerte a szőnyegeket, enyhén vizes ronggyal felmosta a parkettát, leszedte a hosszú függönyöket, beáztatta a fürdőkádba, azokat nem szabad géppel mosni, mondta az asszonya, csak kézzel, három-négy nap után fényesen ragyogott minden.

Éppen vacsorázott, amikor szólt az ajtócsengő. Elcsodálkozott, mert az ismerősök, barátok tudták, hogy Dumitrescuék elutaztak, s a hivatal ilyenkor nem hív.

Kinyitotta az ajtót. Az attasé állt a folyósón. Egyik kezében virágcsokor, másikban elegáns, kis, fekete táska, nem nagyobb, mint az orvosoké.

Böske megdermedt. Alig tudta kinyögni:

- Doamna și domnul nu sînt acasă. - A nagyságos asszony és az úr nincsenek idehaza.

Az attasé nevetett. Kedvesen, úri fölényvel, de gőg nélkül. Böske már sokszor hallotta ezt a kacagást. Amikor az asztal mellett valamilyen humoros téma került szóba, felhangzott az ezüsthang, csengő volt, nem harsány, rövid felívelés után ereszkedett, aztán finoman elnémult, mint egy fuvola.

- Știu, că doamna și domnu nu sînt acasă - Tudom, hogy az úrnő és az úr nincsenek itthon - mondta az attasé, és úgy lépett be a keskeny ajtónyíláson, hogy egész testével taszította Böskét.

Ő akkor már tudta, hogy elérkezett a végzetes óra. Nem lesz ereje megvédeni magát, s talán nem is akarja, egyszer át kell esni ezen minden lánynak.

Nem rohanta le egyszerre. Átadta a virágot, mondta, hogy ne legyen félreértés, az övé a csokor, nem a doamnăé, a kis táskából ajándékokat vett elő, L'Oréal kölnit és parfümöt, arckrémet, szőlőrúzszt, doboz csokoládét és egy üveg konyakot. Háziasan, mintha otthon volna, bement a konyhába, kihozott két

poharat, és töltött. Böske állt, mint egy bálvány, hol elment a szeme világa, hol úgy tódult a vér a fejébe, azt hitte, szétrobban a halántéka.

Úgy kezdődött, mint egy ártatlan állófogadás. Az attasé töltött, csak úgy, tálca nélkül fogták a poharakat, most már két illat töltötte meg a szoba levegőjét, az attasé ruhájának és a francia konyaknak az illata.

– Noroc si sănătate! – Szerencsét és egészséget! – mondta, és belekóstolt a poharába.

Böske úgy emelte föl a karját, mint egy robotgép. Bódító volt az ital. Két kortyot ivott. Mintha tüzet ivott volna.

Akkor az attasé kivette a poharat a kezéből, odalépett Böskéhez, és fölvette az ölébe. A lány érezte, sportos, erős karok ölelik.

Letette a nappaliban a széles ágyra, amiről azt mondta az elején, akkora, mint egy futballpálya, s csókolgatni kezdte. Először a nyakát, azután a melleit, végül a száját.

Ekkor robbant Böske. A tulipánszája, amit gyermekkorra óta annyit emlegettek, lángra lobbant, beszívta a francia ajkait.

A vetkőzésben versenyeztek, Böske kapkodott, az attasé gyakorlott mozdulatokkal, mint egy manöken – vajon hányadik nőt vetkőzteti, villant meg a lány agyában –, aztán éles nyilallást érzett, ami nemcsak fájdalom volt, hanem valami más is, félelmetes, bolondító bizsergés.

Nem volt durva a francia, de kemény és határozott.

Folyt a vére. Uramisten, mi lesz, ha hatalmas foltot hagynak a gazdasszonya puccos ágyán?

Most a francia bénult le, mint ő az elején:

Futuți preceasta măși! Cine dracu știa, că tu ești încă fata mare? – Basszam azt a...! Ki az ördög tudta, hogy te még szűzlány vagy?

A következő fél óra egyetlen eseményére sem emlékezett. Kikapcsolt az agya. Annyira még éltek benne a női ösztönök, hogy kirohant a fürdőszobába, megmosakodott, egy vizes törülközőt hozott be, s felsúrolta a foltot a nagy ágy közepén.

Némán, lassú mozdulatokkal öltöztek föl.

Gondolat nélküli percek szálltak el fölöttük.

Az attasé újból töltött, és ittak. Most már Böske is fenéig hajtotta a poharat. Kétszer, háromszor. Kellett a kábulat. Nem sírt. Nem akart sírni! Mindig erős volt, céltudatos, most sem lehet gyenge.

Végül is mi történt vele? Ami minden lánnyal. A templom mellett, a nagy csivitelésben arra kérte őket egy elvált menyecske, emelje fel a kezét, aki még szűz. Hatalmas kacagás volt a válasz.

Akkor ő miért ne kezdje meg az életet? Betöltötte már a tizennyolcat. S nem akárkivel feküdt le. Ördög vagy angyal útjába hozta ezt a francia attasét, így megismerte a férfiaságot és gyöngédséget. Megismerte a finom, úri modort.

Se ülni, se hanyatt feküdni nem tudott három napig. Nemcsak az ágyéka nyilallott, hanem az egész alteste. Aztán alábbhagyott a fájás, belevetette magát

a munkába. Nem érzett bűntudatot, nem érezte magát tisztátalannak, de diadalérzete sem volt.

- Üres lettem – gondolta magában. – Valamilyen nagy kongás, pangás van a lelkemben, remélem, elmúlik.

Letelt a két hét, hazajöttek gazdáék, nagyon látszott rajtuk a napsütés, a tenger, a sós víz, olyan fekete lett a bőrük, alig ismert rájuk.

Ciklusa végén nem leste sem a bugyiján, sem az ágyneműn a piros vércseppeket. Fatálisan, delírium-lázban érezte, tudta, hogy terhes maradt. A legkritikusabb szakaszban jött a francia.

Vasárnap kimaradt a templom melletti csivitelésből, arra kérte a barátnőjét, Béres Vikit, mehessen hozzá a szuterénben, fontos közölnivalója van.

Vitt magával egy liter román konyakot, leültek a félhomályban, ittak.

- Terhes vagyok, Viki – mondta. Egy gyermekkori játszótársam itt dolgozik Bukarestben, felvitt a munkásszállóra, s ott megtörtént. Nem vigyázott, s mit tehettem volna én? Felforrott a vérem, alig emlékszem a fájdalomon kívül valamire.

- Hát még szűz voltál? – csodálkozott Viki. – Te vagy a legszebb közülünk, hogy nem vettek le mostanig a lábadról? Az a legnagyobb baj, Böske, hogy a bábák, akiket még nem szedtek össze a milicisták, s nem dutyiztak be, azok is félnek. Ha nőgyógyásznál jelentkezel, az nyilvántartásba vesz, és kéthetente kell jelentkezned terhességi vizsgálatra. Amit magaddal elkövetsz, az marad: forró víz, emelés, gyógyszerek, hipermangán oldat befecskendezése irrigátorral. Én már tíz éve vagyok Bukarestben, a lelegején maradtam terhes egy golántól, de akkor még nem volt abortusz-törvény, könnyen szabadultam. Most már vigyázok magamra. A tied legalább székely fiú. Elvesz feleségül?

- Dehogy vesz, már haza is ment. A jó Istenre kérlek, Viki, nehogy megmond valakinek, jönnek-mennek a hírek, apám felakasztja magát.

- Nem mondom senkinek, Böske, nyugodj meg!

- Esküdjél!

- Esküszöm.

- És befogadsz ide, a szuterénba, amíg lejár ez a borzalom?

- Igen, befogadlak.

Az első három hónapban még titkolni tudta a gazdasszonya és a gazdája előtt a terhességét, de egy erős hányinger és hányás elárulta. Úgy jött be a konyhába Dumitrescu elvtársnő, mint egy fúria:

- Ce-i cu tine, Bészke? Nu cumva ești gravidă? – Mi van veled, Böske? Csaknem vagyok terhes?

- Da, doamna. Sînt gravidă. – Igen, nagyságos asszony, terhes vagyok.

- Si cine este tatăl copilului? – Ki a gyermek apja?

- Un muncitor de pe la noi. Lucrează în București. – Egy munkás a mi vidékünkéről. Bukarestben dolgozik.

- Afară cu tine! Nu poți să rămii aici nici a zi, nici o noapte! – Ki veled! Nem maradhatsz itt se egy napot, se egy éjszakát!

Összeszedte apró motyóit, a francia L'Oreál kölnit és parfümöt az utazótáska aljára rejtette, s áthurcolkodott Béres Vikihez. Jó messze lakott, kétszer kellett járművet váltania.

Kemény dráma volt a hátralevő hat hónap minden perce. Szekrényeket emelt, olyan forró vízbe ült, lehámlott a bőre az altestéről, konyakkal vette be marékszámra az aszpirint, lázcsillapítót, vérnyomáscsökkentőt, hashajtót, válogatás nélkül mindent, ami tartalékban volt Vikinek, s amit recept nélkül be tudott szerezni, petrezselyemgyökeret dugott fel a hüvelyébe, só- és hiper-mangán oldatot vezetett be irrigátorral, Viki annyi altatót szerzett, hogy állandó kábulatban élt, arra is megkérte a barátnőjét, lépjen a hasára, tapossa meg, de az akkora fájdalommal járt, hogy elájult, abba kellett hagyni, a végén már csak négykézláb tudott kimenni a vécére, úgy megdagadt a hasa, arca felpuffadt, nem mert tükörbe nézni.

Egy hónapig tartott az önkínzás, a tortúra, akkor Böske feladta. Belenyugodott, meg kell szülni a gyermeket, s mint sokan mások, a klinikán kell hagyni. Ha már beindult a szülés, kötelesek fogadni iratok nélkül, hamis nevet, hamis címet kell bediktálni, s az első éjszaka, amikor már lábra tud állni, meg kell szökni. Az árva házak bölcsődéket működtetnek emiatt, oda viszik a klinikákról az elhagyott csecsemőket, az állam gondoskodik róluk.

Június legvégén maradt terhes, következő év márciusában jelentkeztek a szülési fájdalmak. Szerencsére Viki otthon volt, karon fogta, s elkísérte a klinikáig. Látótávolságra megállt, megvárta, amíg Böskét elnyeli az ajtó.

Egyből vitték a szülőszobába, mert már elment a magzatvíze, gyors, erőteljes és nagyon fájdalmas volt a szülés.

- Baiat - Fiú - mondta a szülésznő.

Miután megfürösztötték a kicsit, behozták, melléje fektették, s jött a főnővér, kérte az igazolványt. Böske fel volt készülve minden hazugságra, mondta, olyan hirtelen jöttek a fájások, eszébe sem jutott a buletin, de be fogja hozni, ha talpra áll.

- Cum vă numiți? - Hogy hívják önt? - kérdezte.

- Mă numesc Horváth Orsolya. - Horváth Orsolya vagyok - mondta.

- Adressa? - Címe?

- Str. Matei Basarab, nr. 5., București

- Numele copilului? - A gyermek neve?

Mínta a föld alól jött volna a hang, nem érkezett el a tudatáig.

- Numele copilului? - A gyerek neve? - kérdezte ismét a főnővér.

Megbénult az agya, tompa zibbadtságot érzett, egyetlen név jutott eszébe, az apja neve.

- Horváth Rudolf - mondta alig hallhatóan.

- Care este numele de familie? - Melyik a családnév?

- Horváth.

- Atunci Rudolf Horvath. - Akkor Rudolf Horváth.

- Numele tatălui? - Az apa neve?

Ez áramütés volt, elakadt a lélegzete, felidéződött a francia szép, ovális arca, barnás zöld szeme, ápolt frizurája.

Ezt a kérdést már idegesen, türelmetlenül ismételte meg a főnővér:

- Numele tatălui? - Az apa neve?

- Nu are. - Nincs. - Copil din flori - Szerelengyerek.

Többet nem foglalkoztak vele. A szülészetek futószalagára került, hoztákvitték a csecsemőket, új terhes nők jöttek, mások távoztak, néhányszor megszoptatta a gyermekét, s a második éjszaka, éjfél tájt, kivette a vas éjjeliszekrény aljából a kis batyuban becsempészett ruhát, levetette a kórházi köpenyt, felöltözött, és kisurrant a kórteremből.

A kapus szundikált, könnyen kijutott az utcára. Taxit nem mert fogadni, állítólag azok is figyelték a szülészeti éjszakai mozgását.

Gyalog indult el Béres Viki lakása felé. Éles márciusi szél csapott az arcába. Amikor a méhösszehúzóadás miatt görcsös fájdalmak törtek rá, nekidőlt a házak falának.

Érezte, hogy vérzése indult, bizonyára tisztulás, ami végigfolyt a combján, le egészen a bokájáig.

A melltartója és a blúza átnedvesedett az anyatejtől.

Keresztes Dóra: Illusztrációk a Paraszt dekameronhoz [Nagy Olga] (linómetszetek, 1977)

